

Bijlage 2 – Input VWS

I inzake onderzoekslijnen en meerjarige onderzoeksvragen SCP `meerjarenprogramma

- De maatschappelijke vraagstukken/onderzoekslijnen zijn actueel, relevant en herkenbaar. Echter de overkoepelende visie en daarmee de samenhang tussen de domeinen is nog wat onduidelijk.
- Voor het concrete beleid zijn ze wel vaak hoog over en gericht op vooral grote lijnen en lange termijn trends van ontwikkelingen in de samenleving. Het is in deze fase daarom lastig om te overzien op welke wijze aansluiting te vinden is met concrete beleidsvraagstukken van VWS.
- Op basis van de samenvattingen van de verschillende maatschappelijke vraagstukken en de daarin opgenomen onderzoeksvragen wordt niet direct duidelijk welke specifieke kennisvragen die op het terrein van VWS liggen, worden opgepakt. Welke zorgvraagstukken komen nu daadwerkelijk aan de orde, bijv. toegankelijkheid en betaalbaarheid van de zorg (thema ongelijkheid) of participatie van chronisch zieken en gehandicapten (thema zinvol meedoen).
- Het SCP is er weliswaar voor alle departementen en beleidsterreinen, niet specifiek VWS, en opereert als planbureau onafhankelijk, toch is het opvallend dat het SCP - gezien het SCP (concern)onderdeel is van VWS en in het verleden dichterbij de VWS beleidsonderwerpen zat - (te) weinig toespitst op zorg-gerelateerde vraagstukken. Meer aandacht voor de rol/invloed van werk op de geschetste maatschappelijke vraagstukken en onderzoeksvragen zou de relevantie voor afdeling Arbeidsmarkt bijv. vergroten.
- De vraag is wel of het thema ongelijkheid voldoende onderscheidend is. In feite zie je in alle drie de andere thema's het thema ongelijkheid voortdurend terugkomen.
- 'Zinvol meedoen' is voor de directie Maatschappelijke Ondersteuning zeer relevant.
- Het SCP kijkt binnen het maatschappelijke vraagstuk 'ongelijkheid' naar de stapeling van problematiek ('tekorten'). Dat is heel zinvol. Waar nog wat minder aandacht voor is, is voor het duiden van de samenhang tussen verschillende problemen ('tekorten'). Dus welke problemen hangen met elkaar samen, in welke mate hangen ze samen en hoe kan je dit duiden? Vervolgens zou een vertaalslag naar handelingsperspectieven interessant zijn.
- Er mag meer (expliciete) aandacht zijn voor de jeugd.
- Thema's die specifiek voor het patiëntenbeleid relevant zijn, zijn vooral 'Zinvol meedoen' en 'Ongelijkheid'. De directie Patiënt en Zorgordening heeft behoefte aan studies waarin vanuit de optiek van de zorg en de patiënt naar maatschappelijke vraagstukken wordt gekeken. Zoals onderzoek naar de factoren die mensen hinderen in het meedoen en zich gelijkwaardig voelen. Mensen met een beperking of aandoening (zichtbaar en onzichtbaar) voelen drempels om maatschappelijk te participeren. Een verdieping wat die drempels zijn en in de

praktijk voor die mensen betekenen, vinden we relevant. Bijvoorbeeld de invloed van social media, reclame en tv-series (de ideale wereld) op zingeving aan je leven als je je toch al beperkt en buitengesloten voelt. Wat doet dat met deze mensen? Wat hebben ze gemeen en wat is daarbij relevant als je zaken wil veranderen?

- Als het gaat om sociale cohesie is het interessant om te kijken naar maatschappelijke initiatieven. Het is voorstelbaar dat burgers die betrokken zijn bij een maatschappelijk initiatief meer sociale cohesie ervaren bijvoorbeeld.
- Als het gaat om zinvol meedoen is de rol van mantelzorg en informele zorg relevant. Zorg voor elkaar wordt nu genoemd als mogelijke bron voor zingeving. Dus daarin kan dat worden meegenomen.
- Onderzoeksvragen zijn interessant die iets zeggen over de oorzaken van bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen. Dus wat maakt dat bepaalde groepen burgers meer of minder sociale cohesie ervaren bijvoorbeeld? Antwoorden op dergelijke vragen kunnen gebruikt worden voor het ontwikkelen van beleid. De onderzoekslijnen zijn echter wel breed en algemeen. Er moet dan vervolgens een vertaalslag gemaakt worden naar wat dit dan betekent voor de beleidsterreinen waar DMO zich mee bezig houdt.
- Bij het vraagstuk over "ongelijkheid" vindt een verdieping plaats op (a) de cumulatieve van ongelijkheidsfactoren en (b) de invloed van startposities. Maar zou je hier niet ook een onderzoekslijn moeten toevoegen over de impact van bepaalde levensgebeurtenissen op ongelijkheid? Voorbeeld: je wordt ziek/krijgt een beperking etc.?
- Er wordt in de onderzoekslijnen vaak over "groepen" gesproken, zonder dat duidelijk wordt welke specifieke groepen onderzocht gaan worden. Wellicht nog een kwestie van verdere operationele vertaling, maar dat is dan wel belangrijk. Daarbij is het zeker relevant – vanuit het Programma Onbeperkt Meedoen – als mensen met een beperking ook een van de onderzochte groepen gaan worden.
- In het kader van gegevensuitwisseling bestaat binnen de Directie Informatiebeleid interesse voor onderzoek o.b.v. de volgende vragen:
 - 1) Wat is nou het effect van Corona op de mening van Nederlanders op gegevensuitwisseling of toestemmingsvraagstukken?
 - 2) Wordt de noodzaak voor gegevensuitwisseling nu vergroot door Corona?
 - 3) Wat betekent Corona voor de digibeten / digitaal minder vaardigen onder ons? (gebruik van apps/digitale zorg/zorg op afstand)? In hoeverre is er een diepere kloof ontstaan door de crisis tussen digivaardige en minder digivaardige mensen. Of is die kloof juist minder diep, omdat mensen nu juist wél vaardigheden ontwikkelen om mee te kunnen (blijven) doen?
 - 4) Dominant in de discussie over gegevensuitwisseling is dat digitale middelen 100% 'privacy'- proof moeten zijn. In hoeverre verandert die houding door de coronacrisis? En wat zijn daar dan de achtergelegen oorzaken van? (Dieper dan de crisis zelf?)

II inzake inhoudelijke programma's

- Interessant is wat de samenhang is tussen de verschillende inhoudelijke programma's waar het SCP mee aan de slag wil. Wat is bijvoorbeeld de wisselwerking tussen inkomen en bestaanszekerheid & zorg en ondersteuning. Als het bijvoorbeeld gaat om ongelijkheid, is die wisselwerking tussen de verschillende onderwerpen van het werkprogramma erg interessant.
- Er zijn concrete vragen die op de snijvlakken van de huidige inhoudelijke programma's liggen, hoe wordt daar mee omgegaan? De waardering van zorgprofessionals of de flexibele arbeidsrelaties in de zorg zijn voorbeelden van thema's die zeer relevant zijn voor VWS, maar die raakvlakken hebben met meerdere van de huidige inhoudelijke programma's. Zorg dat er ook ruimte blijft voor thema's die verschillende inhoudelijke programma's beslaan.
- In het voorgaande werkprogramma van het SCP zaten programma's als Zorg en Ondersteuning, Gezondheid en Welzijn, waaronder bijv. de Evaluatie Hervorming Langdurige Zorg (HLZ) viel. In het nieuwe werkprogramma lijken deze onderwerpen niet of nauwelijks terug te komen - dat is jammer en wat gebeurt er met de expertise die op dit vlak is opgebouwd?

III inzake het versterken van de interface tussen onderzoek en beleid, en innovatie

- Het proces om input te leveren op het werkprogramma bevordert de interface tussen onderzoek en beleid niet optimaal, beleidsdirecties zijn te laat betrokken in dit proces.
- Het abstractieniveau van de onderzoeksonderwerpen, -vragen en -resultaten staan op dit moment vrij ver af van de concrete vraagstukken waar beleidsdirectie mee bezig zijn. Om aansluiting met beleid te borgen is het advies om regelmatig(er) overleg tussen het SCP en relevante beleidsdirecties te organiseren.
- Hoe wil het SCP de vertaling en het gebruik van al die kennis naar beleid en praktijk stimuleren? Het goed laten landen van kennis is essentieel. Gaat het SCP daar in hun MJP ook aandacht aan besteden?
- Het is zeer waardevol als het SCP meer aandacht heeft voor handelingsperspectieven. Het SCP wil (daarmee) meer de brug slaan tussen kennis en beleid. Voor het beleid zal de focus meer gaan liggen op het duurzaam en in samenhang organiseren van de hulp, ondersteuning en zorg. Demografische, maatschappelijke en sociaal-economische ontwikkelingen (laatste twee versterkt door Corona) zullen ertoe leiden dat we na moeten denken over hoe we ons stelsel op meer duurzame manier kunnen inrichten. Als je de brug wilt slaan tussen kennis en beleid dan zou dat nog meer de focus kunnen zijn in het MJP.
- De bruikbaarheid van het onderzoek voor het beleid, hangt af van de verdere uitwerking, het moment waarop resultaten worden opgeleverd en de wijze waarop de onderzoeksresultaten ter beschikking worden gesteld (in plaats van uitgebreide rapportages zouden onderzoeksresultaten veel meer via de moderne

media inzichtelijk kunnen worden gemaakt (filmpjes, webinars, etc.). Hierover zou vervolgens ook actief het gesprek met beleidsmakers en alle partijen in het veld opgezocht kunnen worden.